

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. LIV. De Indefinitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

quam sibi putat turpe, quod alii fuit fructuosum. Vellejus lib. 2. hyst. cap. 3. Hinc dicit Imperator in *Præfat. Novell. 74.* nullam Legem esse, quæ ab initio statim suffecerit & perfecta fuerit, sed omnes indigere multa correctione, ut ad naturæ varietatem & ejus machinationes sufficiat. Eodem etiam modo se habet res quoad decrementum: ut enim paulatim jus civile crescit, ita & illud non nisi paulatim decrescere potest, Cujac. in *par. C. tit. de bon. libert. & jur. patr.* exemplum vide in §. 2. *Inst. quib. alien. licet vel non.* l. 4. ibi: *hoc jure utentium.* Novell. 89. in *præfat. vid. infr. cap. jus.* Hanc autem regulam porissimum de sententiis Jctorum accipiendam esse docet Jacob. Schultes. q. 69. n. 55. & seq.

CAP. LIII.

De Indebito.

Axioma I.

Quoties indebitum solvens accipienti ullo modo naturaliter obligatus est, toties, quocunque errore fuerit solutum, non repetitur, quia obligatio naturalis utitur non debet actionem, concedit tamen Exceptionem & sic impedit conditionem indebiti, nam & hæc naturalis est. l. 15. ff. de *condict. indeb.*

Exemplum: ita filius familiæ, qui contra Senatus-Consultum Macedonianum solvit mutuum, illud non repetit l. 40. pr. ff. eod. idem dicendum de eo, qui male absolutus sponte per errorem solvit. l. 1. Jul. 28. ff. eod.

Limita: ut procedat (1.) in obligatione naturali plenâ, quæ jure naturali actionem producit. Lauterbach. ad ff. de *Condict. indeb.* Tit. XI. §. 1. (2.) nisi illa naturalis obligatio à Jure Civili in specie sit reprobata, ut in pupillo l. 41. ff. eod. & muliere, si ex causâ fidejussionis pecuniam solverit.

II.

Indebiti conditio datur ad repetendum indebitum solutum, quia nemo cum alterius detrimento debet fieri locupletior. Mev. consil. 99. num. 1.

III.

In indebiti conditione duo extrema Actor probare debet, solutionem & ignorantiam sive errorem, Carpz. P. 2. C. 28. d. 21. n. 4. Juxta Brunnem. verò in l. 1. Cod. h. t. tantum probandum, quod indebitum solutum sit, ignorantia autem seu error præsumitur.

CAP. LIV.

De Indefinitis.

INDEFINITA æquipollet universali, l. si servitus 24. ff. de serv. urban. præd. l. si ita relictum 43. l. pluribus 44. ff. de Legatis 2. l. si plures 98. ff. de Legatis 3. l. Julianus 60. ff. de legat. 2. l. si quis filio 6. §. 1. ff. de irritorupto testam. l. 2. ff. de liber. & posthum. l. 1. Casar 15. ff. de publican. l. si quis 5. §. idem Julianus 2. ff. de lib. leg. facit dilucide

text. in l. qui peculii. 46. de pecul. l. 7. de rit. tic. vino vel oleo legat. Cujac. in l. 2. eod. tit. Non ineleganter adduci etiam potest text. in l. si duo patroni. 13. §. idem Julianus scribit. 2. de jurejurando. cap. sollicita 6. de majorit. & obedient. cap. quia circa 22. de privileg. Gloss. verb. aliorum. in c. ut circa. de elect. lib. 6. Menoch. consil. 97. à n. 154. & consil. 173. n. 16. cum seqq. & consil. 329. n. 24. & de præsumption. lib. 4. præsumpt. 21. n. 5. & præsumpt. 62. num. 7. Mascard. de probationib. conclus. 1181. n. 38. [vid. Carpzov. 6. respons. 8. ubi elegans hujus rei ponitur exemplum.] Pichard. ad §. si eadem res. l. de legat. n. 43. Thom. de Thomasset in florib. Legum, reg. 150. Covarr. var. lib. 1. cap. 13. n. 6. Cardinal. Mantica. de conjectur. ultim. volunt. lib. 3. tit. 4. num. 12. & lib. 7. tit. 5. num. 1. & 10. Menchaq. quest. usufrug. lib. 2. cap. 30. à num. 28. Surdus de aliment. tit. 5. quest. 1. num. 13. & 16. & tit. 8. privileg. 27. & tit. 9. quest. 13. num. 10. 13. & 17. & decis. 188. n. 4. & consil. 216. n. 25. & consil. 244. num. 21. & consil. 308. n. 48. Brunor. à Sole in locis commun. verb. definita 2. Francisc. Leo in thesaur. for. Ecclesiast. part. 1. cap. 9. n. 24. Dn. Barbof. in rubr. ff. solut. matrim. p. 4. n. 49. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 3. resolut. 29. n. 6. Farinacius in praxi crimin. p. 4. decis. 69. num. 8. & decis. 458. num. 1. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. I. concl. 86. & 87. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 46. num. 8. Eman. Figueira de Negreiros in introduct. ult. volunt. lib. 1. cap. 11. n. 37. Octav. Glorit. resp. 6. n. 89. [Est enim tantæ potentia, quantæ universalis, cap. sicut nonnulli 1. quest. 1. Gloss. in cap. pastoralis. de donat. Bart. in l. si ita. de aur. & arg. leg. Cravett. consil. 86. n. 60. vol. 1. v. c. sic in pr. l. quib. mod. toll. oblig. dicitur obligatio tolli solutione ejus, hoc est, omnis ejus, seu totius ejus, quod deberur, ita in l. 1. ff. de test. testamentum definitur voluntatis nostræ justa sententia de eo, hoc est, de omni eo, &c. Sic in l. 1. Cod. de jur. Emphyt. legitur, ipsius rei, id est, totius. Sic agere, est in solidum agere. l. 40. solut. matrim. l. 5. C. de rei vind. l. 3. in pr. ff. de constit. pec. l. 28. §. 9. de liber. legat. l. 7. in pr. de tutel.]

Intellige primò axioma procedere, quando subest eadem ratio omnium sub indefinita comprehensorum, [cap. ut circa. verb. aliorum beneficiorum. ubi gloss. de Elect. in q. Dyn. de Reg. Jur. n. 8. in proem. Decius consil. 243. col. 1. & consil. 388. n. 3.] Castrenf. consil. 153. Super primo. num. 3. vers. circa secundum. lib. 1. & consil. 176. Vide.

Videtur, n. 2. lib. 2. Alexand. consil. 26. Consideratis verbis. n. 3. lib. 4. Cardinal. Tusch. tom. 4. lit. l. concl. 86. num. 1. & 2. Covarr. d. cap. 12. n. 9. [non solum si proferatur à Lege, sed etiam si ab homine, & hoc ex interpretatione non necessitate verborum, Vasquez. lib. 2. contr. Jur. cap. 31. num. 43.]

Intellige secundò, ut indefinita æquipollet universali distributivè, non collectivè, Cardin. Seraphin. *decis. 409. num. 9. [Abb. in cap. 2. de conjug. Leprosor. Oldr. consil. 100. Alexand. consil. 10. col. 1. lib. 1. & in l. rescriptum. ff. de pact. Hippolit. sing. 171. Ludov. Gomez. Comment. ad rubric. Instit. de actionib. n. 4. Roland. consil. 89. n. 15. lib. 3.]*

Intellige tertio, ut indefinita universalis significationis vim obtineat; non ex propria vocabuli significatione, sed ex æquitate & benignitate quâdam, propter mentem disponentis, vel materiam subiectam, ut per Bartolum in l. 1. num. 3. de Reg. Jur. Covarr. d. cap. 13. num. 5. Menoch. d. consil. 97. n. 155. Rending. in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 82. n. 1. Corn. consil. 160. n. 6. in fin. lib. 3. Cardinal. Tusch. d. concl. 86. num. 16. Hippol. Riminald. in cap. que in Ecclesiarum. num. 225. de constitut. Cardinal. Mantica. *dict. tit. 5. num. 1. Peregrin. de fideicom. art. 7. n. 55. [Adde & Bart. in l. si pluribus. de legat. 2. & in l. qui adificium. ff. de servit. urb. pred. per text. in l. si servitus 23. de servit. urb. pred. ibi: & humanius est verbo generali, & c. Corn. consil. 138. placet mihi col. fin. lib. 2. & consil. 250. lib. 3. col. 3. pr. & consil. 83. eod. lib. & consil. 224. Considerata. col. 6. eod. lib. Lud. Gomez. in Comm. ad rubr. Inst. de action. n. 4.]* Et hinc jam facile constat decidendi ratio, & concordia ad textum in l. placet 4. de lib. & posthum. cum l. 2. eod. tit. quare scilicet institutio indefinita posthumi valet, & ad omnes posthumos porrigitur, etiam si ex alia, quam testator duxit, uxore nati sint; exhereditatio verò non ita, juxta d. l. 2. Nam ultra rationem differentiæ inter odiosas, & favorabiles dispositiones, utrumque illud ex verosimili partis mente facile colligitur: nam sicut pietatis paternæ officium postulat, quod filium instituens de omnibus intellexisse videatur, cum affectus paternus omnem alium vincat, l. ult. C. de curat. furiosi, & notatur in cap. afferre, de presumpt. ita eadem paternæ pietas exigit, ut videatur pater exheredare voluisse; notant omnes præcitati, & melius

ceteris. Cov. d. cap. 13. n. 9. vers. 8. & vers. 14. Paleothes. & alii plures, de quibus Alphan. collect. 658.

Amplia primò, ut etiam indefinita negativè concepta vim habeat universalis, [Fulgof. in l. juris gentium. §. sed si fraudandi. per gloss. ibidem ff. de pactis. Decius in cap. nam concupiscentiam. not. 5. de constitut. Felin. in cap. fin. de Treug. & pac. & consil. 3. incipit: Et diligenter. col. 3. n. 5. p. 1. Ludov. Gomez in dict. rubric. num. 5.] Cuman. consil. 38. Maritus. col. 2. vers. ex adverso. Decianus consil. 13. num. 11. & 12. lib. 1. Cardin. Tusch. *dict. concl. 86. num. 15. & 16. ubi num. 25. post Castrenf. consil. 441. Ista questio. n. 3. subdit, quod indefinita negativa æquipollet universali indistinctè, Riminald. jun. consil. 150. num. 53. cum seqq. Octav. Glorit. respons. 3. part. 1. n. 153. & procedit juxta vulgarem traditionem, quæ docet, quod plus tollit negatio, quam ponit affirmatio; negatio enim malignantis naturæ est, & quicquid sequitur negat, Gloss. verb. à suspensis, in cap. cum dilectus. de consuetud. Gloss. verb. non potest. in c. 1. de Reg. Jur. lib. 6. gloss. 1. in l. Juris Gentium. §. sed si fraudandi. ff. de pactis. quos sequuntur frequentissime scribentes per text. in l. si is, qui ducenta. §. utrum. ff. de rebus dub. cum multis aliis, quæ latè prosequitur Tiraquell. de primogen. quest. 24. num. 12. & in l. boves. §. hoc sermone. ff. de verbor. signif. latè comprobans, quod licet ex illo textu conditio, si nupserit, affirmativa de iis nuptiis solum intelligatur, negativa tamen, si non nupserit, de omnibus intelligitur, ex text. in l. si sic stipulatus 134. ff. de verbor. obligat. notat gloss. ult. per text. in l. hoc genus 105. ff. de condit. & demonstrat. & in nostris terminis receptum comprobatur Covarruv. d. cap. 13. num. 7. eoque exemplo demonstrat, quia qui dicit, homo nusquam currit, dicere videtur, nullus homo currit, & sic de similibus. [Imò indefinitam orationem affirmativè prolatam æquipollere universali, non ex propria verborum significatione, sed ex humanitate & benigna interpretatione, negativam ex virtute verborum, non autem ex humanitate universali, testantur Fulgos. in l. si servitus. num. 3. vers. secundum Dd. ff. de serv. urb. pred. Tiraquell. in l. boves. §. hoc sermone. num. 5. vers. hincque prodit in septimalimitatione. ff. de V. S. Dec. consil. 400. num. 5. vers. & hoc omnino dicendum est. col. 3. Felin. in cap. 2. col. fin. in sexta fallentia. extr. de treug.*

treug. & pac. Cagnol. in l. 1. n. 8. ff. de Regulis Juris. Decian. consil. 1. n. 61. vers. & indefinita. vol. 2. Cephal. consil. 46. Adhuc. n. 14. vers. sic etiam indefinita. vol. 1.]

Amplia secundò, quod indefinita à lege probata vim habet universalis; cum enim de ratione legis sit, quod in omnes, non in singulos dirigatur, *l. Jura 7. ff. de legib. merito indefinita à lege prolata vim habere dicitur universalis ex materia subiecta & legislatoris mente, ut bene notavit gloss. verb. aliorum, in cap. ut circa. de elect. libr. 6. quam sequuntur alii omnes in princip. hujus axiomatis citati, unde quoque, & consequenter deducentes, idem dicendum esse in statutis municipalibus, quia similiter ad omnes subditos diriguntur, & omnibus de municipio, non singulis dantur, ac subinde verba indefinita eorum æquipollent universali, ita Bart. in l. omnes populi. n. 57. ff. de iustit. & Jur. Corn. consil. 106. n. 5. & 6. lib. 3. Socin. jun. consil. 118. n. 3. lib. 3. & consil. 110. num. 3. eod. lib. Rolandus à Valle consil. 61. num. 28. lib. 3. Decianus consil. 17. num. 20. & 21. lib. 1. Covarruv. d. cap. 13. num. 8. vers. Quarto. Cardin. Tusch. d. concl. 86. num. 17.*

Amplia tertio, in supplicatione, ut per Rolandum à Valle consil. 61. num. 28. lib. 3. Cardinal. Tusch. dict. concl. 86. n. 19.

Amplia quarto, ut indefinita æquipolleat universali in contractibus, & renunciationibus, quando verba sunt apta comprehendere, Roman. consil. 251. Clarissimè dicitur. n. 5. vers. Respondetur. Cardinal. Tusch. dict. concl. 26. n. 20. Cardin. Seraphin. concl. 1008. n. 8.

Amplia quinto, in alimentis, Alexand. consil. 171. Viso processu. n. 4. & 5. vers. superest. lib. 2. Card. Tusch. d. concl. 86. n. 14. Francisc. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 46. n. 12. Sebast. Medic. de reg. jur. reg. 2. n. 7. vers. alimentorum favore.

Amplia sexto, in omni dispositione, Fulgos. consil. 130. Gaspar. notarius. n. 1. ubi loquitur in calculis & computis, quia calculus de gestis & factis æquipollet universali, ut comprehendat omnia gesta & facta, Alexand. consil. 36. Viso themate. n. 8. vers. sed ita est libr. 2. ubi agit in renunciatione facta feriis messium indefinitè, quia intelligitur quoad omnes causas, & n. 9. de constitutione procuratoris indefinitè ad causas, qui erit etiam procurator in causa appellationis. Et in ultimis voluntatibus, *l. si plurib. 44. ff. de legat. 2.*

l. si plures 98. ff. de legat. 3. Surdus consil. 336. num. 7. & consil. 352. num. 19. Stephanus Gratianus discept. forens. cap. 685. num. 9. Item & in statutis, Covarr. lib. 1. var. cap. 13. num. 8. Rendina in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 82. num. 1. Surdus consil. 393. n. 6. & consil. 402. n. 14. & consil. 426. n. 24. Stephan. Gratianus d. cap. 685. n. 9. & 15. [& quod indefinita oratio comprehendat remedia tam ordinaria, quam extraordinaria, ponit Petr. à Placha in epitom. delict. lib. 1. c. 1. num. 7. ante fin. vers. Quarto bis tandem prænотatis] nisi statutum sit correctorium vel odiosum. Olasch. Pedem. decis. 168. num. 21. Surdus consil. 430. num. 24. Sebast. Medic. d. reg. 2. num. 11.

Limita primò, quando non est eadem ratio particularium contentorum sub indefinita, quia tunc distinguitur ex ratione, etiamsi lex indistinctè loquatur, [exemplum evidens est in l. 20. §. 2. ff. qui testam. fac. poss. add. l. 42. §. 2. de noxal. act.] ita Calderin. consil. 494. circa fin. alias. 3. de heret. Signorol. consil. 69. n. 8. vers. nihilominus tamen. Corn. consil. 83. Circa primum. n. 2. lib. 4. Fulgos. consil. 75. in fin. Francisc. Niconiq. in cap. quoniam contra p. 2. n. 775. de probationib. Covarruv. d. cap. 13. num. 9. Peregrin. de fideicommiss. art. 7. num. 56. Cardin. Tusch. d. concl. 86. num. 29. Menoch. d. lib. 4. præsumpt. 21. num. 5. & præsumpt. 62. num. 7. cum seqq. rectè inferentes, quod licet deficiente similitudine rationis indefinita universali non æquipolleat, comprehendat tamen eos tantum casus, quibus ratio convenit. Cardinalis Mantica. de coniect. ult. volunt. lib. 3. tit. 4. n. 12. Surdus consil. 430. num. 22. Sebastianus Medices d. reg. 2. n. 7. & 12.

Limita secundò, in materia odiosa, vel poenali, in qua indefinitam non æquipollere universali, resolvunt [Jafon. in l. 2. num. 18. ff. de liber. & posthum. ibique Alex. num. 5.] Bartol. in d. l. si plures. n. 6. in fin. vers. si verò cadit. Cardin. Tusch. d. conclus. 86. num. 28. Francisc. Molin. d. lib. 3. quest. 85. num. 59. Sebastian. Medices d. reg. 2. n. 16. Menoch. consil. 97. num. 155. Surdus consil. 430. num. 21. & consil. 431. num. 70. Stephanus Gratianus cap. 650. num. 10. tom. 4. Sed rectè Covarr. d. cap. 13. num. 10. vers. 12. docet, quod si de mente constet, sive favorabilis sit materia, sive odiosa, semper indefinita universalis habet significationem, si mens defi-

deficit, neque etiam in favorabilibus id operabitur; Bartolus verò hanc communem distinctionem rectè procedere ait in casu dubio, quando scilicet de mente expresse non constat, tunc enim ex rationis paritate in favorabilibus possumus mentem conjecturare, in odiosis non ita, ut patet ex iis, quæ circa exheredationem filii, & institutionem posthumi supra notavimus, & ipse Covarr. fatetur.

Limita tertio in materia contingente, l. 42. §. ult. de noxal. act. ut enim habet canon Logicus: Propositio indefinita in materia contingenti habenda est pro particulari, Aristot. *περί ἐπικυρώσεως* cap. 8. C. J. A. de procurat. c. 7. ubi exemplum: Sic propositio illa: Qui vim facit, dolo malo facit. l. 2. §. 8. de vi bon. rapt. Limitanda est, ut intelligatur de ea, quæ incidit in edictum de vi bonorum raptorum: Esse enim vim aliquam sine dolo, & extra eam, qua quis in edictum istud incidit, manifestum fit ex §. ita tamen. Instit. de vi bonor. rapt. l. 3. §. 2. Ne quis eum, qui in jus voc. Locam. fasc. 5. evocatio §. 8.]

Limita quarto in probationibus, in quibus indefinita vim universalis non habet, quia scilicet id postulat ratio materiae subjectæ, in qua regula certissima est, quod probationes debent esse concludentes, l. neque natales 10. C. de probationib. cap. in presentia eod. tit. Unde cum indefinita ex sui proprietate universalis significationem non habeat, sed ex benigna interpretatione, atque ita ex conjectura voluntatis, minimè in materia probationum debet sufficere, ut docuit Innocentius in cap. auditis. de pre-script. quem sequuntur Felinus num. 24. & Paris. num. 16. & alii communiter ibi teste Covarruv. d. cap. 13. num. 10. idem etiam tenent Andr. ab Exea in cap. cum omnes. num. 3. & ibi Anton. de Burgol. num. 323. de constit. Alexand. consil. 110. n. 2. vers. & expressius lib. 1. & consil. 68. Et visio. num. 8. & consil. 108. In causa. num. 13. vers. praterea lib. 2. & consil. 112. In causa dominorum. num. 4. lib. 7. Menoch. d. cap. 30. n. 27. Rebuff. de reprob. testium, n. 110. Brunor. à Sole d. verb. indefinita. n. 1. Mascard. de probationib. concl. 119. à numer. 19. & conclus. 1205. num. 20. Surdus decis. 263. num. 10. Rendin. in promptuar. recept. sent. tom. 1. tit. 82. num. 2. Morl. in Emporio Juris Civilis, tit. in pralud. n. 55. Cardinal. Tusch. d. conclus. 86. num. 31. & 39. Rot. decis. 509. num. 5. apud Farinac.

p. 1. recent. Cardin. Seraphin. decis. 490. n. 1. ubi decis. 544. n. 1. disputat, an indefinita æquipolleat universali in confessione, Sebastian. Medices d. reg. 2. n. 13. Steph. Gratian. d. cap. 650. n. 6. cum seqq. [Quid in testibus & instrumentis dicendum sit, vid. Jason. in l. non hoc. num. 14. C. unde cognat. Marfil. sing. 171. Villalob. in commun. opin. lit. L. n. 23. Monticell. in repet. test. pag. 431. col. 2. vers. pen. Jos. de Grassi. decis. 82. n. 13. Pacian. 1. de probat. cap. 35. num. 20.]

[Limita quintò, quando de præjudicio tertii ageretur, vel de privando quem jure suo. Grat. consil. 16. n. 12. & consil. 122. n. 17. lib. 1. Crot. consil. 97. n. 26. Olasch. decis. Pedem. 195.]

CAP. LV. De Indemnitate.

Indemnitas promissio in maleficiis locum non habet, Bartol. in l. si a reo 20. §. ultim. per illum textum de fidejuss. Glocken. de collectio. cap. 17. n. 283.

CAP. LVI. De Indiciis.

Axioma I.

Indicium unum alio contrario fortiore tollitur. Alexand. consil. 77. In causa circa fin. vol. 1. Angel. in l. injuriarum. §. si quis de honore. de injur. Baldus consil. 302. vers. inter. circa fin. vol. 2. Fulgosi. consil. 173. In causa. Hippolit. in pract. crim. §. diligenter. num. 194. & seq. Blanc. in pract. crim. §. datis. de defensionibus. Mascardus de probat. concl. 225. num. 15. concl. 882. n. 15. Et plura vincunt pauciora, Masc. de probat. conclus. ult. n. 15. & verisimiliora semper sunt præferenda, Burlat. consil. 153. n. 45. Farin. 1. consil. 40. num. 71.

II.

Quodcumque iudex naturali ratione assequi nequit, illud admittere non debet.

Ratio: quia iudicis tantum est judicare secundum prudentiam, quæ in hominem cadit. Hinc non debet admittere, nisi indicia indubitata & luce clariora l. fin. C. de probat. Cætera divino relinquet iudicio.

Exemplum: utut ergo ex tactu cadaveris occisi sanguis fuerit emissus, ex hoc tamen solò non probabitur homicidium, sicut nec sufficiens erit ad torturam indicium, Carpz. Prax. Crim. q. 122. num. 30.

Declar. nisi alia concurrant probabilia adminicula, sic enim tortura dictari posset, vid. Strjck. Tract. de Jure sens. diff. 7. c. 3. n. 14.

III.

Indicium ad torturam debet esse sufficiens, reibliche Anzeige / Aergwohn / Verdacht /
Gg 4 Ver